

1 Kas ma pean kindlasti kohtusse pöörduma või on ka muid võimalusi?

Vaidlusi on võimalik lahendada nii kohtumenetluses kui ka kohtuväliselt.

Kohtuväliselt on vaidlusi võimalik lahendada näiteks **lepitusmenetluses**. Lepitusmenetlus on vabatahtlikul põhinev kohtuväline vaidluse lahendamise võimalus, kus menetluse viib läbi sõltumatu ja erapooletu lepitaja. Lepitaja toetab osapoolte suhtlust vaidluse lahendamise leidmisel. Lepitusmenetluse läbirääkimised on konfidentsiaalsed ja lepitaja ei tohi suunata lepituse käiku viisil, mis looks ettekujutuse, nagu oleks lepitaja näol tegemist otsustuspädeva isikuga. Lepitajaks võib olla notar, vandeadvokaat või muu vaidluspoolte poolt määratud füüsiline isik, kes võib tegutseda juriidilise isiku kaudu (nt lepitajad kindlustuse lepitusorgani juures Eesti Kindlustusseltside Liidu ja Eesti Liikluskindlustuse Fondi kaudu). Lepitusorgan on riigi või kohaliku omavalitsuse juures asuv üksus, nt autoriõiguse komisjon. Lepitaja vahendusel toimunud lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkulepe on seaduses sätestatud tingimustel täitedokumendiks, kui kohus on selle täidetavaks tunnistanud, ja selle sundtäitmiseks võib pöörduda kohtutäituri poole. Kui lepitajaks on notar või vandeadvokaat, võib varalise nõude kohta ja mittevaralise nõude kohta, kui selle mittevaralise nõude osas saab sõlmida kompromissi, notar tõestada lepitusosaliste taotlusel kokkuleppe kohustusega alluda kohesele sundtäitmisele. Sellisel juhul ei tule kokkulepet kohtu poolt täidetavaks tunnistada. Lepitusorgani kinnitatud kokkulepe on täitmiseks kohustuslik ja seda ei tule kohtu poolt täidetavaks tunnistada. **Vahekohtumenetlus** on samuti alternatiivne vaidluste lahendamise viis. Kuna vahekohtu koosseisu määravad pooled ise, saavad nad olla kindlad vahekohtunike teadmistes, kogemustes ja erapooletuses. Lisaks on osapooltel õigus valida menetluse keel, kohaldatav õigus ja menetlusreeglid. Vahekohus võib olla ühekordselt moodustatud (*ad hoc*) või alaliselt toimiv. Alalise vahekohtuna tegutseb Eestis Notarite Koja vahekohus. Piiriüleseid majandustegevusest tulenevaid vaidlusi lahendatakse Eestis tihti **Eesti Kaubandus-Tööstuskoja** (EKTK) arbitraažikohtus. Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu otsus on Eestis täitedokumendiks ilma, et see tuleks kohtu poolt täidetavaks tunnistada. Muu vahekohtu otsus, sh *Ad hoc* moodustatud vahekohtu otsus, ning teise riigi vahekohtu otsus tuleb selle sundtäitmiseks eelnevalt kohtu poolt täidetavaks tunnistada. Lisaks vahekohtule ja lepitusmenetlusele on olemas ka teatud liiki vaidlusi kohtuväliselt lahendavad komisjonid. Näiteks töövaidlusasjades on võimalik pöörduda **Töövaidluskomisjoni**. Töövaidluskomisjon on sõltumatu individuaalseid töövaidlusi lahendav organ, kuhu võivad pöörduda nii töötaja kui tööandja. Töövaidluse lahendamist töövaidluskomisjonis reguleerib **individuaalse töövaidluse lahendamise seadus**. Vaidluse lahendamine töövaidluskomisjonis on riigilõivuvaba. Töövaidluskomisjoni võib pöörduda kõigi töösuhetest tulenevate vaidluste lahendamiseks.

Töövaidluskomisjoni poole pöördudes peab arvestama, et komisjon lahendab rahalisi nõudeid, mis ei ületa 10 000 eurot. Vaidlusi nõuete üle, mille suurus ületab 10 000 eurot, saab lahendada kohus. Töövaidluskomisjonile esitatavas avalduses tuleb välja tuua asjaolud, mis omavad vaidluses tähendust. Näiteks töölepingu ülesõtmise vaidlustamisel tuleb näidata lepingu ülesõtmise aeg ja alus. Avalduses tuleb kirjeldada, milles seisneb lahkarvamus poolte vahel, see tähendab, mida töötaja või tööandja on jätnud tegemata või teinud avalduse esitaja hinnangul ebaseaduslikult. Avaldusele tuleb lisada tõendid, mis kinnitavad avalduses kirjeldatud asjaolusid (nt tööleping, töötaja ja tööandja omavahelised kokkulepped või kirjavahetus jms) või lisada avaldusele viited muudele tõenditele ja tunnistajatele. Kui nõude põhjendamiseks peab avaldaja vajalikuks kutsuda istungile tunnistaja, näidatakse avalduses tunnistaja nimi ja aadress. Jõustunud töövaidluskomisjoni otsus on täitedokumendiks ja selle sundtäitmiseks võib pöörduda kohtutäituri poole. Teatud asjaoludel võib töövaidluskomisjon tunnistada oma otsuse viivitamata täidetavaks. Jõustunud Töövaidluskomisjoni otsus on täitedokumendiks ja selle sundtäitmiseks võib pöörduda kohtutäituri poole. Kui osapool töövaidluskomisjoni otsusega ei nõustu, võib ta pöörduda ühe kuu jooksul otsuse ärakirja saamisele järgnevalt päevast alates sama töövaidluse läbivaatamiseks hagiavaldusega maakohtu poole. Sellisel juhul töövaidluskomisjoni otsus ei jõustu.

Tarbija ja kaupleja vahelisest lepingust tulenevaid nõudeid on võimalik lahendada **tarbijavaidluste komisjonis**. Tarbijavaidluste lahendamist vastavas komisjonis reguleerib **tarbijakaitse seadus**. Tarbijavaidluste komisjoni pädevuses on lahendada tarbija ja kaupleja vahelisest lepingust tulenevaid nii riigisiseseid kui ka piiriüleseid tarbija algatatud tarbijavaidlusi, mille üheks osapooles on kaupleja, kelle asutamiskoht on Eesti Vabariigis. Samuti kuulub tarbijavaidluste komisjoni pädevusse sellise vaidluse lahendamine, mis seondub puudusega tootest põhjustatud kahjuga, kui kahju on kindlaksmääratav. Kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, kuid kahju täpset suurust ei saa kindlaks teha, muu hulgas mittevaralise kahju tekitamise ja tulevikus tekkiva kahju korral, otsustab hüvitise suuruse kohus. Komisjon ei lahenda vaidlust, mis on seotud mittemajandusliku üldhüviteenuse osutamisega; avalik-õiguslike juriidiliste isikute pakutava haridusteenusena; tervishoiuteenusena, mida osutavad tervishoiutöötajad patsientidele nende tervise hindamiseks, säilitamiseks või taastamiseks, sealhulgas ravimite ja meditsiiniseadmete väljakirjutamine, väljastamine ja nendega varustamine. Ka ei lahenda komisjon vaidlust, mille puhul kahjunõue tuleneb surmajuhtumist, kehavigastusest või tervisekahjustusest, samuti vaidlusi, mille lahendamise kord on ette nähtud teistes seadustes. Need vaidlused lahendatakse pädevas institutsioonis või kohtus (nt eluruumi üürilepingust tulenevaid vaidlusi võib lahendada lisaks kohtule üürikomisjonis). Tarbija esitatud avaldus vaadatakse läbi ja vaidluse lahendamise menetluse tulemus tehakse pooltele kättesaadavaks 90 päeva jooksul tarbija avalduse menetluse võtmisest arvates. Keeruliste vaidluste korral võib nimetatud tähtaega pikendada. Tarbijavaidluste komisjoni otsus tuleb täita 30 päeva jooksul arvates selle Tarbijakaitseameti veebilehel avaldamise päevale järgnevalt päevast, kui otsuses ei ole määratud teist tähtaega. Tarbijakaitseameti veebilehel avaldatakse kauplejate nimekirja, kes ei ole järginud komisjoni otsuseid, kuid nimetatud otsus ei ole sundtäidetav, st selle täitmiseks ei saa pöörduda kohtutäituri poole. Nimekirja kantud kaupleja kustutatakse nimekirjast, kui kaupleja järgib komisjoni otsust pärast nimekirja kandmist või kaupleja nimekirja kandmisest on möödunud üle 12 kuu. Juhul kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi, võivad nad pöörduda sama vaidluse lahendamiseks maakohtusse. Kaupleja teavitab Tarbijakaitseametit kirjalikult otsuse järgimisest või samas asjas maakohtusse pöördumisest, lisades ärakirja maakohtule esitatud hagiavaldusest. Samuti on Tarbijakaitseametil õigus tarbija nõusolekul pöörduda tarbija esindajana komisjonis lahendatud vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse, kui kaupleja ei ole järginud komisjoni tehtud otsust ja vaidlus on oluline seaduse või muu õigusakti kohaldamise või tarbijate kollektiivse huvi seisukohalt.

Eluruumi üürilepingust tulenevaid vaidlusi on võimalik lahendada **üürikomisjonis**. Üürivaidluse lahendamist üürikomisjonis reguleerib **üürivaidluse lahendamise seadus**. Üürikomisjon ei lahenda vaidlusi rahalistes nõuetes, mis ületavad 3200 eurot. Üürikomisjon võib asutada kohaliku omavalitsuse üksus ja komisjon lahendab tema territooriumil asuvate eluruumide üürimisest tekkinud vaidlusi. Eestis on moodustatud üürikomisjon üksnes Tallinnas. Avalduses üürikomisjonile tuleb märkida avaldaja nõue ja seda põhjendavad asjaolud ning avaldusele lisada üürileping, avalduses esitatud väiteid kinnitavad ning muud dokumentaalsed tõendid. Jõustunud üürikomisjonis otsus on täitedokumendiks ja selle sundtäitmiseks võib pöörduda kohtutäituri poole. Kui pool ei nõustu üürikomisjonis otsusega, võib ta pöörduda otsuse kättesaamisele järgnevalt päevast 20 päeva jooksul sama üürivaidluse lahendamiseks maakohtu poole. Sellisel juhul üürikomisjonis otsus ei jõustu. Vaidluse lahendamiseks eespool väljatoodud komisjonide poole pöördumise näol ei ole tegemist

kohustusliku kohtueelse menetlusega, st kui pooled ei soovi või ei suuda vaidlust lahendada kohtuväliselt, on nõudega võimalik pöörduda kohtusse. Samu nõudeid ei saa samal ajal menetleda nii kohtus, kui ka vaidluse lahendamiseks pädevas kohtuvälises komisjonis.

2 Kas kohtusse pöördumiseks on määratud tähtaeg?

Eraõigussuhetes kehtib privaatautonoomia põhimõte – võlausaldajal on õigus ise otsustada, millal ta oma nõude võlgniku vastu maksma paneb. Küll on võlgnikul õiguselguse ja õigusrahu huvides võimalik tugineda aegumisele, kui võlausaldaja ei ole oma nõuet esitanud teatud aja jooksul. Kohus või muu vaidlust lahendav organ võtab nõude aegumist arvesse ainult kohustatud isiku taotlusel. Seega ei lõpe aegumistähtaaja saabumisel võlausaldaja nõue, kuid kui nõue on aegunud ja kohustatud isik aegumisele tugineb, kohus nõuet sisuliselt läbi ei vaata ja sisulist otsustust nõude kohta ei tee.

Tehingust tuleneva nõude aegumistähtaeg on kolm aastat.

Tehingust tuleneva nõude aegumistähtaeg on kümme aastat, kui kohustatud isik rikkus oma kohustusi tahtlikult.

Kinnisomandi üleandmise nõude, kinnisasja asjaõigusega koormamise, asjaõiguse üleandmise või lõpetamise või asjaõiguse sisu muutmise nõude aegumistähtaeg on kümme aastat.

Seadusest tuleneva nõude aegumistähtaeg on kümme aastat selle nõude sissenõutavaks muutumisest, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva nõude aegumistähtaeg on kolm aastat ajast, mil õigustatud isik kahjust ja kahju hüvitama kohustatud isikust teada sai või pidi teada saama.

Alusetust rikastumisest tuleneva nõude aegumistähtaeg on kolm aastat ajast, mil õigustatud isik teada sai või pidi teada saama, et tal on alusetust rikastumisest tulenev nõue.

Korduvate kohustuste, välja arvatud lapse ülalpidamise kohustuse täitmise nõude aegumistähtaeg, olenemata sellest, milline on nõude õiguslik alus, on kolm aastat iga üksiku kohustuse jaoks.

Lapse ülalpidamise kohustuse täitmise nõude aegumistähtaeg on kümme aastat iga üksiku kohustuse jaoks.

Omandiõigusest tuleneva väljaandmisnõude ning perekonna- ja pärimisõigusest tuleneva nõude aegumistähtaeg on 30 aastat nõude sissenõutavaks muutumisest, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Omandiõigusest tulenev väljaandmisnõue omavolilise valdaja vastu ei aegu.

Õigust lõpetav tähtaeg kohtusse pöördumiseks on teatud töösuhetest tulenevatel nõuetel. Näiteks töösuhetest tulenevate õiguste tunnustamiseks ja rikutud õiguste kaitseks nõude esitamise tähtaeg töövaidluskomisjonile või kohtusse pöördumiseks on neli kuud. Töölepingu ülesütlemise tühisuse tuvastamiseks võib hagi või avalduse töövaidluskomisjonile esitada 30 kalendripäeva jooksul ülesütlemisavalduse saamisest; töötaja võib 30 kalendripäeva jooksul arvates ülesütlemisavalduse saamisest esitada kohtule hagi või töövaidluskomisjonile avalduse kehtiva ülesütlemise vaidlustamiseks vastuolu tõttu hea usu põhimõttega, välja arvatud, kui tööandja ütles lepingu üles töötajapoolse töölepingu rikkumise tõttu; töötasu nõude esitamise tähtaeg on kolm aastat.

3 Kas ma pean pöörduma selle liikmesriigi kohtusse?

See, millal võib asja menetleda Eesti kohus, määratakse rahvusvahelise kohtualluvuse sätete järgi. Asi allub Eesti kohtule, kui Eesti kohus võib selle lahendada pädevuse ja kohtualluvuse sätete kohaselt või kohtualluvuse kokkuleppel tulenevalt, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.

Rahvusvaheline kohtualluvus ei ole erandlik, kui seaduses või välislepingus ei ole ette nähtud teisiti. Eesti tsiviilkohtumenetluse seadustiku rahvusvahelise kohtualluvuse sätted kohalduvad ulatuses, milles ei ole sätestatud teisiti välislepingus või järgmistes Euroopa Liidu määrustes:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades;
- 2) nõukogu määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000;
- 3) nõukogu määrus (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes;
- 4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist;
- 5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 655/2014, millega luuakse pangakontode Euroopa arestimismääruse menetlus, et hõlbustada võlgade piiriülest sissenõudmist tsiviil- ja kaubandusajades.

4 Kui jah, siis millisesse kohtusse pean ma selles liikmesriigis enese ja vastaspoole elukohast või muudest kohtualluvuse kriteeriumidest lähtuvalt pöörduma?

Üldise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu isiku vastu võib esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid, kui seaduses ei ole sätestatud, et hagi võib esitada või toimingut võib teha muus kohtus.

Valikulise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu võib isiku vastu esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid lisaks üldisele kohtualluvusele.

Erandliku kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu ainsana võib tsiviiliasja lahendamiseks pöörduda. Kohtualluvus hagita asjades on erandlik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Üldise kohtualluvuse kohaselt esitatakse hagi füüsilise isiku vastu tema elukoha järgi ja juriidilise isiku vastu tema asukoha järgi. Kui füüsilise isiku elukoht ei ole teada, võib tema vastu hagi esitada tema viimase teadaoleva elukoha järgi.

Kui asi ei allu üldsätete järgi Eesti kohtule või kui sellist alluvust ei ole võimalik kindlaks teha ja välislepingust või seadusest ei tulene teisiti, lahendab asja Harju Maakohus, kui:

välislepingu kohaselt peab kohtuasja lahendama Eesti Vabariigis;

avaldaja on Eesti Vabariigi kodanik või tal on Eestis elukoht ning tal ei ole võimalik välisriigis oma õigusi kaitsta või kui seda ei saa avaldajalt oodata;

asi on muul põhjusel Eestiga tihedalt seotud ja isikul ei ole võimalik välisriigis oma õigusi kaitsta või kui õiguste kaitsmist välisriigis ei saa avaldajalt oodata.

Harju Maakohus lahendab asja ka juhul, kui asi allub küll Eesti kohtule, kuid ei ole võimalik kindlaks määrata, millisele Eesti kohtule. See kehtib ka juhul, kui

kokku on lepitud Eesti kohtualluvuses, aga mitte selles, milline Eesti kohus asja lahendab.

Erandliku (kohustusliku) kohtualluvuse kohaselt esitatakse kinnisasja asukoha järgi hagi, mille esemeks on:

- 1) kinnisasjale omandi, piiratud asjaõiguse või muu asjaõigusliku koormatise või selle puudumise tunnustamine või muu kinnisasjaõigusega seotud nõue;
- 2) kinnisasja piiri kindlaksmääramine või kinnisasja jagamine;
- 3) kinnisasja valduse kaitse;
- 4) korterimandist tulenev asjaõiguslik nõue;
- 5) kinnisasja sundtäitmisega seotud nõue;
- 6) kinnisasja üüri- või rendilepingust või muust kinnisasja kasutamise võlaõiguslikust lepingust või selle kehtivusest tulenev nõue.

Reaalservituuti, reaalkoormatist või ostueesõigust puudutav hagi esitatakse teeniva või koormatud kinnisasja asukoha järgi.

Erandliku (kohustusliku) kohtualluvuse kohaselt esitatakse ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamise või tingimuse soovitajalt soovitamise lõpetamise ja soovituse tagasivõtmise hagi kostja tegevuskoha järgi, selle puudumise korral kostja elu- või asukoha järgi. Kui kostjal ei ole Eestis tegevus-, elu- ega asukohta, esitatakse hagi kohtusse, kelle tööpiirkonnas tüüptingimusi kasutati.

Juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise või tühisuse tuvastamise hagi esitatakse erandliku kohtualluvuse kohaselt juriidilise isiku asukoha järgi. Eesti kohus võib abieluasja lahendada, kui:

- 1) vähemalt üks abikaasa on Eesti Vabariigi kodanik või oli seda abielu sõlmimise ajal;
- 2) mõlema abikaasa elukoht on Eestis;
- 3) ühe abikaasa elukoht on Eestis, välja arvatud juhul, kui tehtavat otsust ei tunnustataks ilmselt üheski riigis, mille kodanikud abikaasad on.

Erandliku kohtualluvuse kohaselt esitatakse Eesti kohtus lahendatavas abieluasjas hagi abikaasade ühise elukoha järgi, selle puudumisel kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi poolte ühise alaealise lapse elukoha järgi, ühise alaealise lapse puudumisel hageja elukoha järgi. Kui äraolija varale on tema teadmata kadumise tõttu seatud hooldus või kui piiratud teovõimega isikule on määratud eestkostja või kui isikule on mõistetud karistuseks vangistus, võib tema vastu esitada abielulahutushagi ka hageja elukoha järgi.

Eesti kohus võib põlvnemisasja lahendada, kui vähemalt üks pooltest on Eesti Vabariigi kodanik või kui vähemalt ühe poole elukoht on Eestis. Eesti kohtus lahendatavas põlvnemisasjas esitatakse hagi erandliku kohtualluvuse kohaselt lapse elukoha järgi. Kui lapse elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi hageja elukoha järgi. Sama kohaldatakse ka ülalpidamisasjade suhtes.

Valikulise kohtualluvuse kohaselt võib varalise nõudega hagi füüsilise isiku vastu esitada ka tema viibimiskoha järgi, kui isik on seal pikemat aega töö- või teenistussuhte või õpingute tõttu või muul sellesarnasel põhjusel. Kostja majandus- või kutsetegevusest tuleneva hagi võib esitada ka tema tegevuskoha järgi.

Liikmesusel põhinev juriidiline isik, muu hulgas äriühing, või selle liige, osanik või aktsionär võib valikulise kohtualluvuse kohaselt esitada liikmesusest või osalusest tuleneva hagi juriidilise isiku liikme, osaniku või aktsionäri vastu ka juriidilise isiku asukoha järgi.

Kui isiku elukoht või asukoht on välisriigis, võib varalise nõudega hagi esitada valikulise kohtualluvuse kohaselt tema vastu ka vara, mille suhtes nõue esitatakse, asukoha järgi või isiku muu vara asukoha järgi. Kui vara on kantud avalikku registrisse, võib nimetatud hagi esitada selle registri asukoha järgi, milles vara on registreeritud. Kui varaks on võlaõiguslik nõue, võib nimetatud hagi esitada võlgniku elu- või asukoha järgi. Kui nõude tagatiseks on asi, võib hagi esitada ka asja asukoha järgi.

Hüpoteegiga tagatud või reaalkoormatise seotud nõude sissenõudmise hagi või muu sellise nõudega seotud hagi võib valikulise kohtualluvuse kohaselt esitada ka kinnisasja asukoha järgi, kui võlgnik on ühtlasi hüpoteegiga või reaalkoormatisega koormatud kinnistu omanik.

Hagi korteriomani vastu, mis tuleneb korteriomandiga seotud õigusühendusest, võib valikulise kohtualluvuse kohaselt esitada ka korteriomandi esemeks oleva kinnisasja asukoha järgi.

Lepingust tuleneva või lepingu tühisuse tuvastamise hagi võib valikulise kohtualluvuse kohaselt esitada ka vaidlusaluse lepingukohustuse täitmise koha järgi. Tarbija võib **võlaõigusseaduse** §-des 35, 46 ja 52, § 208 lõikes 4, §-des 379 ja 402, § 635 lõikes 4 ning §-des 709, 734 ja 866 nimetatud lepingust või suhtest, samuti muust Eestis asuva või siin tegevuskohta omava ettevõtjaga sõlmitud lepingust tuleneva hagi esitada valikulise kohtualluvuse kohaselt ka oma elukoha järgi. See ei kehti veolepingust tulenevate hagide suhtes.

Kindlustusvõtja, soodustatud isik või muu kindlustuslepingu järgi kindlustusandjalt täitmist nõudma õigustatud isik võib valikulise kohtualluvuse kohaselt esitada kindlustuslepingust tuleneva hagi kindlustusandja vastu ka oma elu- või asukoha järgi.

Vastutuskindlustuse, samuti ehitise või kinnisasja või koos nendega vallasasjade kindlustamise puhul võib valikulise kohtualluvuse kohaselt hagi kindlustusandja vastu esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

Töötaja võib töölepingust tuleneva hagi valikulise kohtualluvuse kohaselt esitada ka oma elukoha või töötamise koha järgi.

Õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise hagi võib valikulise kohtualluvuse kohaselt esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

Hagi, mille ese on pärimisõiguse tuvastamine, pärija nõue pärandi valdaja vastu, testamentaarsest annakust või pärimislepingust tulenev nõue või sundosa või pärandi jagamise nõue, võib valikulise kohtualluvuse kohaselt esitada ka pärandaja surma aegse elukoha järgi. Kui pärandaja oli Eesti Vabariigi kodanik ja tal ei olnud surma ajal Eestis elukohta, võib nimetatud hagi esitada ka pärandaja viimase Eesti-elukoha järgi. Kui pärandajal ei ole olnud Eestis elukohta, võib hagi esitada Harju Maakohtusse.

Hagi mitme kostja vastu võib hageja omal valikul esitada ühe kaaskostja elu- või asukoha järgi.

Kui samast asjaolust tulenevalt võib sama kostja vastu esitada mitu hagi, võib hagi esitada ka kohtusse, kuhu võiks esitada üksnes ühe või mõne samast asjaolust tuleneva nõudega hagi.

Vastuhagi võib esitada kohtusse, kuhu esitati hagi, kui vastuhagile ei ole ette nähtud erandlikku kohtualluvust. See kehtib ka juhul, kui vastuhagi tuleks üldsätete kohaselt esitada välisriigi kohtusse.

Iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi võib esitada kohtusse, kus vaadatakse läbi põhihagi.

Pankrotivõlgniku, pankrotihalduri ja pankrotitoimkonna liikme vastu võib pankrotimenetlusega või pankrotivaraga seotud hagi, muu hulgas vara pankrotivarast välistamise hagi, esitada ka pankroti väljakuulutanud kohtusse. Pankroti väljakuulutanud kohtusse võib esitada ka nõude tunnustamise hagi.

Pankrotivõlgnik võib esitada hagi, mis on seotud pankrotivaraga, muu hulgas tagasivõitmise hagi, ka pankroti väljakuulutanud kohtusse.

Kui hagi esitatakse muusse kohtusse kui kostja üldise kohtualluvuse järgsesse kohtusse, peab hagi esitamist sellele kohtule põhjendama.

Kui asi võib alluda üheaegselt mitmele Eesti kohtule, on avaldajal õigus valida, millisesse kohtusse avaldus esitada. Asja menetleb sel juhul kohus, kuhu avaldus esimesena esitati.

5 Millisesse kohtusse pean ma selles liikmesriigis pöörduma, arvestades hagi eset ja hagi hindu?

Eestis ei ole kohtualluvus määratletud hagi eseme ega hagi hinna järgi.

6 Kas ma võin ise hagi esitada või pean ma kasutama vahendajana advokaati?

Menetlusosaline (hageja, kostja, kolmas isik) võib menetluses osaleda isiklikult või tsiviilkohtumenetlusteovõimelise esindaja kaudu kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Isiklik osavõtt asjast ei võta õigust omada selles asjas esindajat või nõustajat.

Tsiviilkohtumenetlusteovõime on isiku võime oma tegudega kohtus teostada tsiviilmenetlusõigusi ja täita tsiviilmenetluskohustusi. Täielik teovõime on 18-aastaseks saanud isikul. Tsiviilkohtumenetlusteovõimet ei ole piiratud teovõimega isikul, välja arvatud, kui täisealise isiku teovõime piiratus ei puuduta tsiviilmenetlusõiguste teostamist ja tsiviilmenetluskohustuste täitmist. Vähemalt viieteistaastane alaealine võib menetluses osaleda kõrvuti seadusliku esindajaga.

Lepinguline esindaja võib kohtus olla kas advokaat või muu isik, kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrakraadi, sellele vastava kvalifikatsiooni **Eesti Vabariigi haridusseaduse** § 28 lõike 22 tähenduses või sellele vastava välisriigi kvalifikatsiooni.

Juriidilist isikut esindab kohtus juhataste või seda asendava organi liige (seaduslik esindaja), kui seaduse või põhikirjaga ei ole sätestatud ühist esindusõigust. Juhataste liige võib asjaajamise kohtus edasi volitada lepingulisele esindajale. Esindaja olemasolu ei piira juriidilise isiku seadusliku esindaja juhataste liikme osavõttu menetlusest.

Seaduses sätestatud juhtudel määrab isikule esindaja kohus.

7 Kui ma soovin algatada kohtuasja, siis kellele ma oma hagiavalduse esitan: kohtu registratuuri, kantsseisse või muule haldusasutusele?

Hagiavaldusse tuleb märkida kohtu nimetus, kuhu soovitakse hagiavaldust esitada. Hagiavaldust saab esitada ka elektrooniliselt portaali

<https://www.e-toimik.ee/> kaudu, logides keskkonda sisse id-kaardiga. Samuti saab hagiavalduse edastada elektrooniliselt

faksiga või selleks ettenähtud e-posti aadressile. Ise kohale viies tuleb see viia vastava kohtumaja kantseleisse.

8 Mis keeles võin ma hagiavalduse esitada? Kas ma saan seda suuliselt teha või peab see olema kirjalikus vormis? Kas ma võin selle saata faksiga või elektronpostiga?

Kohtumenetlus ja kohtu asjaajamine toimub eesti keeles. Hagiavaldus tuleb esitada eesti keeles ja see peab olema kirjalikus vormis. Hagiavaldus tuleb esitada kohtule allkirjastatult, hagiavalduse võib esitada ka digitaalallkirjastatult elektrooniliselt läbi portaali <https://www.e-toimik.ee/>, logides sisse id-kaardiga, või saata digitaalallkirjastatult e-posti teel. Faksi teel ja e-posti teel digitaalallkirjastamata on lubatud hagiavalduse saatmine vaid juhul, kui kohtule esitatakse esimesel võimalusel allkirjastatud hagiavaldus.

9 Kas hagiavalduse esitamiseks on eraldi vorm või kui ei, siis kuidas pean ma oma avalduse vormistama? Milliseid andmeid peab hagiavaldus sisaldama?

Standardvormi hagiavaldusel ei ole. Hagiavalduses märgitakse:

menetlusosaliste ning nende võimalike esindajate nimed ja aadressid ning sidevahendite andmed;

kohtu nimetus;

hageja selgelt väljendatud nõue (hagi ese);

hagi aluseks olevad faktilised asjaolud (hagi alus);

tõendid, mis kinnitavad hagi aluseks olevaid asjaolusid, viidates konkreetset, millist asjaolu millise tõendiga tõendada soovitakse;

kas hageja on nõus asja kirjaliku menetlemisega või soovib asja läbivaatamist kohtuistungil;

hagihind, kui hagi ei ole suunatud kindla rahasumma maksmisele.

menetlisdokumendi lisade nimekiri;

menetlusosalise või tema esindaja allkiri, elektroonilise dokumendi puhul digitaalallkiri.

Kui hageja soovib hagi menetleda dokumendimenetluses, tuleb seda hagi märkida.

Kui hagejat esindab menetluses esindaja, tuleb hagi märkida ka esindaja andmed. Kui hageja soovib menetluses kasutada tõlgi abi, tuleb seda hagiavalduses märkida ja võimaluse korral esitada tõlgi andmed.

Kui hagi esitatakse muusse kohtusse kui kostja üldise kohtualluvuse järgsesse kohtusse, peab hagi esitamist sellele kohtule põhjendama.

Abielulahutuse hagiavalduses märgitakse lisaks eelpool nimetatud andmetele ka abikaasade ühiste alaealiste laste nimed, sünniajad, kes lapsi ülal peab ja kasvatab, kelle juures lapsed elavad ning ettepanek vanemaõiguste ja laste kasvatamise edasiseks korraldamiseks.

Kui hageja või kostja on avalikku registrisse kantud juriidiline isik, lisatakse hagi registreerimisele ärakiri, registri väljavõtte või registreerimistunnistus, kui kohtul ei ole võimalik registrist seda ise kontrollida. Muu juriidilise isiku kohta esitatakse muud tõendid isiku olemasolu ja õigusvõime kohta.

10 Kas ma pean tasuma riigilõivu? Kui jah, siis millal? Kas ma pean algusest peale tasuma advokaadikuludid?

Riigilõivu tuleb tasuda avalduse, kaebuse või taotluse läbivaatamise eest. Riigilõivu suurus on sätestatud sõltuvalt tsiviilasja hinnast [riigilõivuseaduse lisas 1](#) või kindla summana, olenevalt nõude liigist. Riigilõivu ei võeta menetlusabi taotluse, töötasu- ja elatisenõude esitamisel ning muudel riigilõivuseaduses sätestatud juhtudel.

Riigilõiv tasutakse enne toimingute tegemise taotlemist. Enne riigilõivu tasumist ei toimetata hagi kostjale kätte ega tehta muid lõivustatud toimingust tulenevaid menetlustoiminguid. Kui riigilõivu ei ole tasutud vajalikus ulatuses, määrab kohus avaldajale tähtaja riigilõivu tasumiseks. Riigilõivu tähtpäevaks tasumata jätmise korral jäetakse avaldus menetlusse võtmata. Kui menetlusse võetud nõudelt on riigilõivu tasutud seaduses sätestatust vähem, nõuab kohus riigilõivu tasumist seaduses sätestatud suuruses. Kui hageja jätab riigilõivu kohtu määratud tähtpäevaks maksmata, jätab kohus hagi selle nõude osas läbi vaatamata.

Riigilõivu tasumisel märgitakse maksedokumendile selle toimingute nimetus, mille eest riigilõiv tasutakse. Riigilõivu tasumisel teise isiku eest märgitakse ka selle isiku nimi. Kui kohus nõuab peale hagiavalduse esitamist täiendava riigilõivu tasumist, tuleb krediidiastutuse kaudu riigilõivu tasumisel märkida ka kohtu poolt teatatud viitenumber.

Esindaja kulud jäävad vajalikus ja põhjendatud ulatuses reeglina selle poole kanda, kelle kahjuks kohtulahend tehakse. Esindajakulude väljamõistmiseks kaotanud poolelt ei tule tõendada kulude kandmist, kulude tekkimise tõendamiseks ja hüvitamiseks piisab õigusabiteenuse osutamise eest esitatud arvest. Esindajale tasu maksmist enne kohtu poolt menetluskulude jaotamist ja kindlaksmääramist tsiviilkohtumenetluse seadustik ei reguleeri, selles lepivad õigusabi teenuse osutaja ja esindatav kokku õigusabiteenuse osutamise lepingus.

11 Kas ma saan taotleda menetlusabi?

Menetlusabi antakse füüsilisest isikust menetlusosalisele, kelle elukoht on menetlusabi andmise avalduse esitamise ajal Eesti Vabariigis või mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis või kes on Eesti Vabariigi või mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik. Elukoha määramisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1215/2012 artiklist 62. Muule füüsilisest isikust menetlusosalisele antakse menetlusabi üksnes juhul, kui see tuleneb välislepingust.

Menetlusabi taotlejale antakse menetlusabi, kui:

menetlusabi taotleja ei suuda oma majandusliku seisundi tõttu menetluskulud tasuda või kui ta suudab neid tasuda üksnes osaliselt või osamaksetena ja on piisav alus eeldada, et kavandatav menetluses osalemine on edukas.

Menetluses osalemise edukust eeldatakse, kui taotlus, mille esitamiseks menetlusabi taotletakse, on õiguslikult veenvalt põhjendatud ja faktiliselt põhjustatud. Menetluses osalemise edukuse hindamisel arvestatakse ka asja tähendust menetlusabi taotlejale.

Füüsilisele isikule ei anta menetlusabi, kui:

1) menetluskulud ei ületa eeldatavasti menetlusabi taotleja kahekordset keskmist ühe kuu sissetulekut, mis on arvatud taotluse esitamisele eelnenud nelja kuu keskmise kuusissetuleku alusel ning millest on maha arvatud maksud ja sundkindlustuse maksed ja seadusest tulenevate ülalpidamiskohustuste täitmiseks ettenähtud summa, samuti mõistlikud kulud eluasemele ja transpordile;

2) menetlusabi taotleja saab menetluskulud kanda oma olemasoleva ja suuremate raskusteta müüdava vara arvel, millele saab seaduse kohaselt pöörata sissenõude;

Juriidilistest isikutest võib menetlusabi oma eesmärkide saavutamiseks taotleda tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja kantud või sellega võrdsustatud mittetulundusühing või sihtasutus, mille asukoht on Eestis või mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, kui taotleja põhistab, et ta taotleb menetlusabi keskkonnakaitse või tarbijakaitse valdkonnas või muud ülekaalukat avalikku huvi arvestades paljude inimeste seadusega kaitstud õiguste võimaliku kahjustamise vältimiseks ja ta ei suuda eeldatavasti menetluskulud oma vara arvel katta või suudab neid tasuda üksnes osaliselt või osamaksetena. Muu Eesti eraõiguslik juriidiline isik võib taotleda menetlusabina apellatsioonkaebusel tasumisele kuuluva riigilõivu tasumisest täielikku või osalist vabastamist. Muule välismaisele juriidilisele isikule antakse menetlusabi üksnes välislepingu alusel.

12 Mis ajast loetakse minu hagiavaldus ametlikult esitatuks? Kas ma saan ametiasutuselt tagasisidet või kinnituse selle kohta, et minu hagiavaldus on nõuetekohaselt vormistatud?

Hagi esitamise ajaks on hagi kohtusse jõudmise aeg. See kehtib üksnes juhul, kui hagi on kostjale hiljem kätte toimetatud. Kui kohus keeldub hagiavaldust menetlusse võtmast, kohus hagi kostjale kätte ei toimetata. Kui hagiavaldus vastab seaduse nõuetele, võtab kohus hagiavalduse määrusega menetlusse. Kui hagiavaldus nõuetele ei vasta, määrab kohus hagejale tähtaja selles esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Kohus lahendab hagiavalduse menetlusse võtmise või sellest keeldumise või tähtaja määramise puuduste kõrvaldamiseks määrusega mõistliku aja jooksul. Kohus teavitab hagejat hagiavalduse menetlusse võtmisest.

13 Kas mulle antakse täpset informatsiooni järgnevate sammude kohta (nt kostja vastuse esitamise tähtaeg)?

Kohus teavitab menetlusosalist järgmistest sammudest menetluses korraldusliku sisuga määruste kaudu. Hagiavaldusele vastuse esitamise tähtaja kostjale määrab kohus korraldava sisuga määruses, millega teeb kostjale teatavaks hagiavalduse menetlusse võtmise.

Viimati uuendatud: 20/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.